

CHRISTUS IS IN DEZE WERELD GEBOREN
NIET IN EEN WERELD HOE DIE ZOU MOETEN ZIJN
Kerstmorgen 2023

Gisteren was het een bijzondere dag. De kersstal bestond toen precies 800 jaar. Met kerst 1223 introduceert Sint Franciscus de kerststal. Hij wil de geboorte van Jezus zo verbeelden dat het heel dichtbij komt. Ze timmeren een houten voerbak, leggen er een pop in en zetten er dieren bij. Mensen, verkleed als Jozef en Maria, maken het tafereel compleet. In die tijd is dat ongehoord. Die koninklijke Jezus geboren in erbarmelijke omstandigheden, het is bijna godslastering. Maar marketing technisch is het geniaal. Want sindsdien zien we over de hele wereld in alle soorten en maten kerststallen. Maar de figuren staan vast. Het kindje Jezus in een kribbe, uiteraard. Jozef en Maria. De herders en de wijzen. Maar je ziet ook altijd een os en een ezel. Dat is apart, want in het evangelie komen ze niet voor. Toch zijn ze niet weg te denken. Haal ze maar weg en de kerststal is voor je gevoel niet meer compleet. Er ontbreekt wat. Die os en die ezel hebben een diepe betekenis. Als Amsterdammers het hebben over tuig, over uitschot dan gebruiken ze de uitdrukking 'schorriemorrie'. Dat is afgeleid uit het Hebreeuws en betekent 'os en ezel'. Dat doet denken aan een tekst uit Jesaja: *"Een os herkent zijn meester, een ezel herkent zijn voederbak, maar het volk van God mist elk inzicht."* (Jesaja 1:3) De dieren begrijpen de wil van God beter dan de mensen!

Christus is geboren in een stal, tussen het tuig en het uitschot. Bij het schorriemorrie. Mijn oom had een boerderij. Ik ruik nog de stal. Als je binnenkwam in de winter sloeg de warmte in je gezicht. De damp kwam van de koeienlijven. Er hing een zware ammoniak lucht, zwanger van stikstof. Als stadsjongen vond ik er het stinken. Gier en mest. Als ik thuis kwam roken mijn kleren ernaar. Die moesten in de was. Daar is Christus geboren. Kerst is voor ons het feest van samen, warm en gezellig. Als symbool hebben we daar knusse kerststallen voor. Het staat trouwens niet vast dat Jezus in een stal geboren is. Het kan een ook een grot geweest zijn. Maar dat we eraan denken is logisch om het er gesproken wordt over een voerbak, waar Jezus in werd gelegd. Zijn wieg was een kribbe, een trog. Dan ligt het voor de hand om te denken aan iets van een stal. Een stal is niet alleen knus warm en gezellig. Er ligt shit. En als je een kind krijgt wil je daar niet zijn. Het is er behelpen. Allesbehalve het perfecte plaatje. Het is een plek in de marge. Juist daar word Christus geboren. Dat is goed nieuws, maar ook ontregelend nieuws. Want ik hou liever van het perfecte plaatje. We houden niet van stank en rotzooi. We doen ons best om ons van onze beste kant te laten zien. Op Facebook en Instagram doen we aan Windowdressing. Het lijkt wel of iedereen gelukkig is en het gezellig heeft en geniet van het leven. Maar zo is het leven niet. Ik was in Londen voor studie. Daar is een kerk waar ze een 'Blue Christmas' viering houden. De kerk is dan helemaal blauw versierd. Er is een kerkdienst voor iedereen die eigenlijk helemaal geen zin in een knusse kerst heeft. Omdat je somber bent, omdat je juist dan het gemis van een geliefde voelt, omdat je boos bent op alles en iedereen, omdat je met jezelf overhoop ligt, omdat je niet meer tegen alle onrecht bestand bent. Een viering met ruimte voor 'blues', voor het schemerdonker... waarin God juist verschijnen wil. Want Christus is in deze wereld geboren, niet in en hoe die zou moeten zijn. Een wereld, waarin de overheid soms niet te vertrouwen lijkt. Een wereld waarin je niet weet: wat is een feit en wat is mening? Waar kan je nog van op aan? In deze wereld wordt Christus geboren

Dit jaar is er geen Kerst in het huidige Bethlehem. De straten zijn leeg. De stad is nu volledig geïsoleerd van de rest van de Westbank door gesloten checkpoints. Munther Isaac, de Palestijnse dominee van de Lutherse kerk daar, houdt uit solidariteit met zijn volksgenoten in Gaza geen feestelijke kerstdienst. Wel is er gebed. In zijn kerk staat een bijzondere kerststal.

We zien het kindje Jezus tussen de puinhopen van gebombardeerde gebouwen. Tussen de brokstukken zie je ook dieren en mensen. In de puinhopen van deze wereld wordt Christus geboren. Hij wordt Immanuel genoemd. 'God-met-ons' betekent dat. Dat is het allerbelangrijkste van Kerst. De afstand tussen God en mens wordt opgeheven. Maar God verbindt zich niet alleen met onze mooie kant, die we graag laten zien. Maar juist met die donkere kant, waar de blues zijn. De goddelijk goedheid verbindt zich met de menselijke ruïnes. Middenin de menselijk puinhopen wordt een kind geboren met de naam Immanuel. God is ook daar, juist daar. Daarmee kan iedere onzalige plek een heilige plek worden. Ik hoorde iemand vertellen die geregeld haar vader bezocht in een verpleeghuis. Hij was dement geworden. Zo'n verpleeghuis is voor velen van ons een schrikbeeld. Je wilt daar niet terechtkomen. Maar die dochter vertelde dat in die huiskamer met die demente mensen liefdevolle zorg was en vrede. Die kamer werd een heilige plek.

Christus werd in een stal geboren, niet een paleis. Nu hebben wij - om het zomaar te zeggen - een paleis-kant en een stal-kant. Wij hebben lichte kant en een donkere kant. Dat brengt ons weer bij de os en de ezel. De os was een rein dier, maar de ezel onrein. Daarmee laten ze twee kanten van onszelf zien. Dat geldt trouwens ook voor een stal. Inderdaad het stinkt er, maar het is er ook warm. Soms zie je dat kwetsbare mensen zich juist daar, tussen dieren, zich op hun gemak voelen. Je hoeft je nette pak niet aan. Je hoeft niet te voldoen aan een morele standaard.

De bekende psychiater Jung heeft gezegd wij moeten goed weten dat wij slechts de stal zijn waarin God wordt geboren. We zijn geen paleis dat helemaal in gereedheid is gebracht om Christus te ontvangen. We verdienen het niet dat God in ons is. Ook niet door veel te bidden, of door heel veel goeds te doen ... We zijn slechts een stal. En daar is het weliswaar warm, maar het stinkt er ook. Er ligt mest en afval. We hoeven dat onreine niet te verdringen. Het hoeft niet eerst opgeruimd te worden. God verwaardigt zich om juist daar geboren te worden. Met een Bijbels woord heet dat 'genade'. En dat is fantastisch nieuws. Want je hoeft daar niet iets voor te presteren. Maar het is ook ontregelend, misschien zelfs irritant. Want wij willen vaak zelf iets inbrengen. En als God zich verwaardigt om in ons geboren te worden dan verandert dat ook onze kijk op andere mensen. Als wij van genade leven, waarom dan een ander niet? Christus is in deze wereld geboren, niet in en hoe die zou moeten zijn. Dat geeft mij hoop!

Amen